

שני מנוחה ועצלות ולחוסר רצון ועניין לשמוע ולקבל באמת. יכול האדם או ללמוד ולשמוע אך בכל דבר ועניין הוא יקשיב בעצם לעצמו, להרהורי לבו, וידי דמיין לעצמו כמה הוא צודק וכמה דרכיו מלאות אמת וישר, ופעל חועלת אמיתית לא תצמח לו מדברי תורה, מוסי ואמונה.

"אם חסר רצון לתחלולית" — להיתקן, להשלים חסרונות ולרכוש מעלות, "מוכרח גם כח השמיעה להיות מתחלש, והדברים הנשמעים מפיו של תלמיד, חועמד במעלות נפשו הרבה יותר גבוה מהמעלה של העניויות, הציניות לקבל את השפעתו, הם נשמעים רק על-פי האופי של ציורם של הענינים". אין זו הקשבה לדבר נשגב וגדול, עניין אידיאלי שצריך להתרומם אצלו, ואין זו תנועה של קבלה התחדשות והתרוממות, כי אין כלל שאיפה זו, "ואם כן לא להאב הגדול הם שומעים, אלא לעצמם ולרגשי לבם. אבל ענין החלילה התמידית" — שמכח הענוה והצמאון הקבועים בנפש כמרכז החיים, "חוש התקשבה הפנימית מתפתח, ואז באה השמיעה האמתית, השמיעה למוסר האב, לקול הרועה הנאמן". לא הקשבה לצירי חלב, ולא תלמיד כל הנשגב העליון לדפוסו ההבנה הקטנים הקבועים זה מכבר, אלא שמועה אמיתית, הקשבה מליאה לשיח נשמתו של הרב, למלא עומקם של הרברים ולשלימות כוונתם. הרצון המתמיד של ההתעלות הוא המגשר על המרחק הגדול שבין השומע לבין רוממות רוחו של המשפיע. "לכו בנים" הוא היסוד העיקרי, ומתוך השאיפה להליכה מתמדת בדרך הקדושה והטהרה — "שמעו לי" — ולא לעצמכם, למחשבותיכם ולהרגשותיכם, ונחוץ כך "יראת ד' אלמדכם", ותעלו עוד מחיל אל חיל.

לכוננות עתה
 302 ורב שחר ית' ין שני 50
 י"ו

התופסת מקום בלב ובראש, אלא שאיפת ההתראות החיצונית השקרית. כל העמל והמשאבים מכוונים לבניית בועה דמיונית, נכובת וריקנית.

"זוהי הולך מהלך איום, ומתבצר בשיטה קבועה" — ההופכת לסגנון של תרבות וחיים, השמים את זגשם המרכזי והעיקרי על יוקרתיות והישגיות ועל התראות חיצונית שכל מגמתה לגרוף הערצה ושבחם, שיטה "שעוקרת כל מהלך החיים של יסוד האורה האלהית של התורה כולה, הנאה לצדף את הבריות" — לשחר אותם, להשלימם ולתקנם מכל חסרונותיהם, "ולהרימם משפלותם אל רוממות המעלה האצילית. וכוה" — בעקירה זו — "האומה מתמוטטת, כי מאבידת את יסוד סגולתה וכחה הפנימי, הטבוע בקרבה מראש צורים" — לשאיפת שלימות והליכה מתמדת בחיקון החיים, "שדוא הפך הגאווה המאוסה של נטיית גרון והילוך עקב בצד גודל, מראש עיבת כל רעיון מרומם, הדרוש העתקת ערך, הגורר ג"כ נטיית זריזות של העתקה מקום: בתנועה מהירה ומזוזות, היופוך מהליכת עקב בצד גודל".

* * *

על הפסוק "לכו בנים שמעו לי, יראת ד' אלמדכם", כותב הרב:

"ההתעלות התודרה במעלות הקודש, הרצון הקבוע להליכה מתמדת בדרך הקדושה והטהרה" — התעלות המהווה את שאיפת החיים היותר פנימית ומרכזית, בנפש הישראלית הטהורה, המכירה את חסרונותיה וחפיצה להשלימם, "היא מכשירה את הזור הצעיר להקשבה פנימית" — לא מפני אילוף חיצוני, אלא מפני שהחיים בפנימיותם חפצים להקשיב, "להתעבה היוצאת מאת הרועים הגדולים העומדים לישראל בכל דור ודור". מכח הענוה נולדת הזריזות, הדיפה המוסרית הפנימית, והיא שפותחת את הפתח להקשבה אמיתית לדבר ד' שבפי יודעים הגדולים, אין זו ידענות לימודית של התקשטות חיצונית, או הקשבה לצורך קבלת אישור לדעות הקבועות כבר, ללא כל רצון לקבל ולהתעלות. הגאווה הקרובה גורמת למצב נפשי